

Till Eva Darselius,
Enheten för kvalitet och administration

Ansökan om medel för pedagogisk utveckling i förskolan 2016

Kyrkans förskola ansöker härmed om bidrag till följande fortbildningar:

Skolportens årliga konferens för förskolechefer 2016

Skolportens konferenser för förskolechefer samlar högt kvalificerade föreläsare under rubriken "pedagogiskt ledarskap baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet". Konferenserna kännetecknas av ett innehåll som är angeläget och dagsaktuellt. Den bjuder på ett rikt "smörgåsbord" av färsk forskning som det är nödvändig att som förskolechef ta del av, om man vill driva en förskola med kvalitet, lärande och utveckling i fokus.

Konferensen 2016 handlade om ledarskap och systematiskt kvalitetsarbete. Flera av oss förskolechefer i nätverket för förskolor som drivs i enskild regi har prioriterat att gå på denna årliga konferens. Det gör att vi sedan tillsammans kan arbeta vidare med det vi får ta del av på dessa konferenser.

Se bilaga 1a o 1b.

1 person, 4 369,00 kr.

"Berättelser och berättande"- identifikation skapar empati.

I denna prisvärda kurs vävs kunskap och lärande kring barnkonventionen, berättande, empati och barns inflytande samman på ett sällsynt vackert sätt. För oss på förskolan är det också ett gyllene tillfälle för att få lära oss mer om de stora världsreligionerna.

Se bilaga 2a, 2b o. 2c.

2 personer, 3 900,00 kr.

"Systematiskt kvalitetsarbete i förskolan" och "Kärnämnen i förskolan"

Alla medarbetare på förskolan fick ett eget exemplar av boken "Systematiskt kvalitetsarbete i förskolan" och läste den under juledigheten 2015. Vi beslöt oss för på nya året för fortsätta med att arbeta med boken, att pröva dess mallar och arbetssätt, samt att fördjupa oss i några av bokens kapitel. Uppföljning skall ske tidig höst 2016.

Parallellt med detta skall vi också utifrån pedagogernas olika ansvarsområden läsa valda delar ur boken "Kärnämnen i förskolan", för att i större utsträckning kunna utveckla och arbeta utifrån "vetenskap och beprövad forskning".

Vårt mål och önskan är att följa upp och utvärdera ovanstående arbete under en två-dagars konferens med övernattning under hösten 2016. Samtidigt vill vi få fira att vår nu 10-åriga förskoleverksamhet, efter många års systematiskt och ihärdigt arbete, numera når så goda resultat och får så goda omdömen.

Se bilaga 3 o. 4.

Konferens 2 dagar 10 personer, 20 000,00 kr.

(Obs! Förskolan/Ekerö pastorat får ej dra av moms)

Summa: 28 269,00 kr.

Vänligen

Anna Stelling, förskolechef, Kyrkans fsk

Förskolechef

– pedagogiskt ledarskap baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet

9-10 februari, 2016 • Stockholm

ÖVRIG INFORMATION

Datum & plats

9-10 februari 2016
Näringslivets Hus, Storgatan 19,
Stockholm

För vem?

Förskolechefer, lärledare och utvecklingspedagoger.

Vägbeskrivning

Vägbeskrivning och karta, www.naringslivetshus.se

Kommunikationer: Närmaste T-banestation är Östermalmstorg (röd linje)

Det tar ca 20 minuter att promenera från centralen.

Pris

Boka-tidigt-pris 3.995 kr exkl. moms
Gäller om du bokar senast 20 december 2015

Ordinarie pris 4.995 kr exkl. moms
Gäller om du bokar från och med den 21 december 2015

I konferensprogrammet ingår förmiddagskaffe, lunch och eftermiddagskaffe samt dokumentation.

Boka senast
20 december
– spara 1 000 kr!

Logi

Skolportens kunder har rabatterad logipris på följande hotell i tre olika prisklasser. Hotellen har gemensam bokning så var tydlig med vilket hotell du önskar bo på. För rabatterat pris, ange kod SKOL.

Hotel Birger Jarl - Tulegatan 8

Mer information om hotellet: www.birgerjarl.se. Boka via epost: bokning@birgerjarl.se, tel 08-674 18 10 eller www.birgerjarl.se. För rabatterat pris, ange kod SKOL.

Hotel Tegnerlunden - Tegnerlunden 8

Mer information om hotellet: www.hoteltegnertunden.se. Boka via epost: bokning@hoteltegnertunden.se, tel 08-674 18 10 eller www.hoteltegnertunden.se. För rabatterat pris, ange kod SKOL.

Hotel Micro - Tegnerlunden 8

Mer information om hotellet: www.hotelmicro.se. Boka via epost: bokning@hotelmicro.se, tel 08-674 18 10 eller www.hotelmicro.se. För rabatterat pris, ange kod SKOL.

Övrigt

Vi reserverar oss för lokal- eller programändringar.

Frågor om programmet:

Linda Jansson • 08-562 268 01 • linda.jansson@skolporten.se
Petra Svensson • 08-562 268 12 • petra.svensson@skolporten.se

Sagt om Skolportens tidigare konferenser:

"Bra upplägg! Trevligt bemötande! Profigt och kvalitet rakt igenom!"
"Mycket bra med forskningsbaserade föreläsningar."
"Mycket meningsfullt som jag tar med mig till den egna verksamheten."
"Är mycket nöjd och har massor att delge min personal!"
"Förtäckt att få vara i en miljö under två dagar som ser möjligheter till förändring och skolutveckling!"

Håll dig uppdaterad på skol- och forskningsnyheter och kommunicera med oss via:

Webb: www.skolporten.se
Twitter: www.twitter.com/skolporten
Nyhetsbrev: www.skolporten.se/brev

Läs mer om våra konferenser:
www.skolporten.se

Skolporten AB | 118 82 Stockholm | 08-562 268 00

Boka senast
20 december
– spara 1 000 kr!

Förskolechef

– pedagogiskt ledarskap baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet

9-10 februari, 2016 • Stockholm

Skolportens årliga konferens för dig som är förskolechef är nu tillbaka med nytt uppdaterat program! Vi fokuserar tydligare på din roll som chef och ledare med högaktuella föreläsningar om det pedagogiska ledarskapet och pedagogisk professionsutveckling. Konferensen syftar till att belysa din yrkesroll från olika perspektiv, både som ledare av en välfungerande organisation men också som ledare av dig själv för en hälsosam livsstil där du mår bra och kan trivas i din yrkesroll under lång tid framöver.

Konferensen berör bland annat:

- En förskola på vetenskaplig grund – utbildningens brännpunkt!
- Utveckling på riktigt – kraften bakom det kollegiala lärandet
- Förhållningssätt till press och stress – hur förhåller du dig till din stress, men också till andras?
- Vilken form av kvalitetsuppföljning och utvärdering kan du använda dig av för att inte tappa bort riktning och mening?
- Vilka faktorer är mest betydelsefulla för barns lärande och utveckling?
- Grundläggande metodik för att genomföra analyser i det systematiska kvalitetsarbetet
- Hur utvecklings- och förbättringsarbetet kan planeras, följas upp och utvärderas.

På konferensen medverkar:

Ann S. Pihlgren, fil.dr. och forskare
Sven Persson, professor i pedagogik
Patrik Landström, skolområdeschef
Clas Malmström, psykiater, företagsläkare och specialist på beteendemedicin
Lisa Ekström, föreläsare och organisationskonsult
Jan Håkansson, universitetslektor i pedagogik

Bologna 1a

9-10 februari, 2016 • Stockholm

DAG 1 | TISDAG 9 FEBRUARI

09.00 Registreringen öppnar med kaffe och smörgås

09.30 Konferensen inleds

09.35 Högpresterande chefers förhållningssätt till press och stress

Chefskapets för- och nackdelar samt möjligheter och risker, är hög grad kopplade till stress, såväl positiv som negativ. Ett jobb och ett liv utan stress är inte meningsfullt. Utmaningen är att hålla sig i den positiva stresszonen där engagemang och entusiasm dominerar inför det meningsfulla värdskapande. Den positiva stressen har lika starka kopplingar till god hälsa och ett bra liv som den negativa stressen har till ohälsa och nedslätt prestationsförmåga. Viss kan en vanlig arbetsdag vara guldäggylid och minnesvärd! Men det gäller att veta hur man gör, både för egen del och i grupp, för att upprätthålla gränsen och engagemanget. På en sådan arbetsplats hjälps alla åt att göra varandra annu bättre och må bra av att arbeta.

Ta del av:

- Högpresterarens förhållningssätt till stress.
- Den stressställetes verktygslåda.
- Hur ska man som chef förhålla sig till medarbetares stress?
- Stresshantering på organisationsnivå.

Clas Malmström är psykiater och företagsläkare, specialist på beteendemedicin. Han är en mycket uppskattad specialist-sare som i sina föreläsningar ger en mix av erfarenheter från forskning, sjukvård, idrottsmedicin och egenföretagande.

10.30 Förmiddagskaffe

11.00 Clas Malmström fortsätter

12.00 Gemensam lunch

13.00 Systematiskt kvalitetsarbete i förskola: strategier och metoder

Kraven på att systematiskt arbeta med kvalitetsförbättring är fortsatt höga i det svenska skolväsendet – men hur gör man för att få det att fungera i praktiken? Ta del av en presentation med utgångspunkt i mångåriga erfarenheter och forskning.

- Systematiskt kvalitetsarbete i förskolan – vetenskaplig grund och viktiga begrepp
- En grundläggande metodik för att genomföra analyser i det systematiska kvalitetsarbetet
- Hur utvecklings- och förbättringsarbetet kan planeras, följas upp och utvärderas.

9-10 februari, 2016 • Stockholm

DAG 2 | ONSDAG 10 FEBRUARI

08.30 Inledning dag två

08.35 Pedagogisk professionsutveckling

Forskaren Ann S. Pihlgren redogör för sin forskning och presenterar verkssamma sätt för dig som förskolechef att utveckla pedagogisk personal genom observation och feedback, genom tydliga lönekriterier och utbildning.

Forskning visar att förskollärare och lärare har relativt svårt att förändra sin pedagogiska praktik. Många har ofta en egen "praxisteori", en bakomliggande syn på lärande som styr sättet att handla i den pedagogiska praktiken. Praxisteorin är ofta en blandning av erfarenheter från den egna praktiken, teorier och kunskap från lärautbildning, diskussioner med kollegor och den allmänna pedagogiska debatten. Om inte praxisteorin görs synlig kan det vara svårt att förändra den dagliga verksamheten, eftersom den styrs av omedvetna val.

Vilka verktyg kan du använda för utveckling av verksamheten? Vilken form av kvalitetsuppföljning och utvärdering kan du använda dig av för att inte tappa bort riktning och mening?

Ann S. Pihlgren är fil.d., forskare och forskningsledare vid Ignite Research Institute. Hon är lärarutbildare och skolutvecklare i flera kommuner och utomlands och har bland annat arbetat åt Skolverket i Läslyftet, Allmänna råd för fritidshem samt Läroplanskapet om fritidshem. Hon forskar inom huvudområdet pedagogik, barns och ungdomars tankeutveckling, samspel och inflyrande och de didaktiska konsekvenser det får, samt lärarens kompetens och utveckling. Hon har tidigare arbetat som lärare, skolledare, förvaltningschef, kvalitetsutvecklare och kvalitetskonsult inom utbildningsväsendet och är författare till flera böcker i pedagogik och didaktik.

10.00 Förmiddagskaffe med smörgås

10.30 Ann S. Pihlgren fortsätter

11.30 Lunch

12.30 En förskola på vetenskaplig grund – utbildningens brännpunkt!

Föreläsningen tar utgångspunkt i forskning om skolans betydelse för barns lärande och utveckling. Ta del av en föreläsning som belyser vad som utmärker en förskola av hög kvalitet och vilka faktorer som är mest betydelsefulla för barns lärande och utveckling på kort och lång sikt. Den viktiga frågan om varför förskolan har betydelse tas upp utifrån de olika teoretiska antaganden som forskare använt för att förstå förskolans betydelse. Vilka faktorer är mest betydelsefulla för barns lärande och utveckling?

- Var är utbildningens brännpunkt?

- Hur kan vetenskapliga kunskap utvecklas till professionell kunskap för förskolepersonal och ledning?

Sven Persson, professor i pedagogik vid Malmö högskola. Sven har skrivit flera forskningsoversikter om skolans betydelse och likvärdighet och är också vetenskaplig ledare för Centrum för professionsstudier vid Malmö högskola.

14.00 Eftermiddagskaffe

14.30 Att leda med och genom medarbetarna – lyser dina stjärnor?

En föreläsning som inspirerar ditt ledarskap, att leda med och genom medarbetarna. Behandla medarbetarna som stjärnor, få dem att lysa! Men se upp, skillnaden mellan stjärna och diva är hårt! Alla har olika roller, varför är det alltid någon som inte vill vara med? Ta del av praktiskt inriktad föreläsning där du får med dig många värdefulla och annorlunda tips att använda i din vardag som beslutstare och ledare.

- Bli påmind om hur lite som behövs för att öka arbetsglädjen.
- Hur skapar du goda förutsättningar som bidrar till att personalen hittar sin egen drivkraft?
- Vilka gemensamma utgångspunkter är grundläggande för ett gott samarbete i arbetsgruppen?

- Ta del av praktiska råd om hur du undviker att arbetsgruppen hamnar i negativa spiraler och blir problemfokuserad.

Lisa Ekström, föreläsare och organisationskonsult med tjugoo års erfarenhet av ledarskap inom försäljning och kundservice. Lisa har fått pris för sitt förändringsarbete på SAS (2007), fått utmärkelserna "Årets hetaste talare" av tidningen Chef (2012), "Årets talare" (2014) och "Stora Målpriiset" (2015).

16.15 Konferensen avslutas

Läs mer om våra konferenser
www.skolporten.se

16.30 Avslutning dag ett

Bilagor 16

Faktura

Fakturadatum

2015-10-03

Ekerö pastorat

Box 116

178 22 Ekerö

Er referens Anna Stelling

Fakt nr **226508**Bankgiro **5544-7536**Förfallodatum **2015-11-02**

Vår referens

Birgitta Hartzell

Betaltvillkor

30 dagar netto

Dröjsmålsränta

23,00 %

	Lev ant Enh	å-pris	Summa
Förskolechef, Stockholm			3 495,00
Datum: 2016-02-09 -- 2016-02-10			
Tid: 09:00-16:15			
Deltagare: Anna Stelling			

Vid fakturafrågor maila: amanda.lindstrom@moretime.se

Netto	Exkl moms	Moms %	Moms kr	Öresavr	ATT BETALA
3 495,00	3 495,00	25	873,75	0,25	4 369,00

Postadress
Skolporten AB118 82 Stockholm
Besöksadress
Peter Myndes Backe 12
Bankuppgifter
SE685000000053451021536
ESSESESSTelefon
08-562 268 00
FaxInternet
www.skolporten.se
e-postF-skatt
Godkänd för F-skatt
Momsreg.nr
SE556585060801
Organisationsnr
556585-0608
Företagets säte
Stockholm

Anna Stelling

Från: Elisabet Mattizon Armgard <Elisabet.Mattizon-Armgard@sigtunastiftelsen.se>
Skickat: den 23 februari 2016 14:22
Till: Elisabet Mattizon Armgard
Ämne: Berättelser och berättande: Identifikation skapar empati
Bifogade filer: Program 8 - 9 april 2016.pdf

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

*Om intresse, så finns det några platser kvar till vårens kurs!
Varmt välkommen!*

Fredag 8 april - lördag 9 april 2016

Berättelser och berättande: Identifikation skapar empati

Den narrativa pedagogiken står i centrum för Abrahams Barns metod och pedagogik. Kursen vill därför inspirera till muntligt berättande genom kunskap om berättarteknik. Vi tar upp FN:s konvention om barnets rättigheter genom att utgå från litteratur av olika slag och samtidigt träna språkutveckling. Vi fördjupar oss i empati som teori och praktik samt får prova på en skrivarverkstad utifrån Abrahams Barns metod *Identifikation skapar Empati*. Abrahams Barns empatiprogram *Vänner* kommer också att presenteras.

Medverkande:

Jakob Eklund, docent i psykologi vid Mälardalens högskola som forskar om empati.

Ida Junker, utbildad berättare, drama- och bildpedagog, knuten till berättarkompaniet Fabula storytelling.

Ulla Nestor, lärare som arbetar enligt Abrahams Barns pedagogik på en grundskola i Märsta.

Målgrupp: Bibliotekarier, pedagoger och lärare från förskola, grundskola och särskola.

Pris inkl helpension: 1 950 kr (kursavgift, kost och logi i enkelrum)

För mer information: elisabet.mattizon-armgard@sigtunastiftelsen.se; 08 - 592 589 98

Anmälan senast 23 mars.

Obs! För detaljerat program se bifogad information!

Detta är ett utskick som går ut till Dig som på ett eller annat sätt har kommit i kontakt med Abrahams Barns verksamhet. Önskar Du inte framtida utskick, returnera detta mail så tar vi naturligtvis bort Ditt namn från adresslistan.

Med vänlig hälsning

Elisabet Mattizon Armgard

Programsekreterare Abrahams Barn

Sigtunastiftelsen

Box 57, 193 22 Sigtuna

Besök: Manfred Björkquists allé 4

Växel 08-592 589 00

Direkt 08-592 589 98

Fax 08-592 589 70

elisabet.mattizon-armgard@sigtunastiftelsen.se

www.sigtunastiftelsen.se

www.abrahamsbarn.se

Berättelser och berättande **Identifikation skapar empati**

Abrahams Barns kurs på Sigtunastiftelsen

Fredag 8 april 2016

- 09.30 Ankomstkaffe
- 10.00 **Presentation av Abrahams Barn**
Elisabet Mattizson Armgard
- 10.45 **Muntligt berättande i teori och praktik**
Ida Junker
- 12.15 Lunch
- 13.15 - **Muntligt berättande i teori och praktik forts**
16.45 *(kaffe ingår)*
- 19.00 Middag

Lördag 9 april 2016

- 07.30 Frukost
- 09.00 **Från Alfons till Dostojevskij –
barnkonventionen genom litteratur**
Skrivarverkstad utifrån metoden *Identifikation skapar Empati*
Ulla Nestor (kaffe ingår)
- 11.30 **Vänner - ett empatiprogram**
Elisabet Mattizson Armgard
- 12.30 Lunch
- 13.30 **Empati som igenkänning**
Jakob Eklund
- 15.00 - **Avslutning**
15.15 *Elisabet Mattizson Armgard*

forlag 2c.

Faktura

Fakturanummer
14600473

Fakturadatum
2016-02-24

Ekerö pastorat, Kyrkans förskola
Sarah Sjöswärd
Box 116
17822 Ekerö

Vår referens: Programavdelningen
Er referens: Sarah Sjöswärd

Betalningsvillkor: 30 dagar netto
Förfallodatum: 2016-03-25

Benämning	Antal	Moms	Å-pris
Berättelse och berättande , 2016-04-08 - 2016-04-09			
Sarah Sjöswärd	1		1 950,00
Sandra Galic Linderson	1		1 950,00
Valuta SEK	Moms		0,00
Moms 0 %	Summa att betala		3 900,00

SKRIV ALLTID FAKTURANUMMER PÅ BETALNINGEN

Adress
Box 57
193 22 Sigtuna

Telefon
08-592 58 985
Internet
www.sigtunastiftelsen.se
e-mail
program@sigtunastiftelsen.se

Plusgiro
81532-4
IBAN
SE88 9500 0099 6034 0081 5324
SWIFT/BIC
NDEASESS

Organisationsnr
814800-1095
Momsreg.nr
SE814800109501
Godkänd för F-skatt

Bok 13

Systematiskt
kvalitetsarbete
i förskolan

Med barns lärande i
fokus

Anja Mistrén
Anne-Lie Armerö

GOTHIA
FORTBILDNING

INNEHÅLL

FÖRORD	5
1. INLEDNING	8
Förskolechefens roll och ansvar	10
2. BAKGRUND	12
Uppstart	13
Vision	16
3. ÖVERGRIPANDE ORGANISATIONSSTRUKTUR	19
Kugghjul med övergripande organisationsstruktur	21
Kugghjul med grundverksamhet	24
Kugghjul med utvecklingsområden	24
4. GRUNDVERKSAMHET	25
Uppstart av grundverksamhet	30
5. ÅRSPLANEN	31
Höstterminen	33
Vårterminen	34
Stora årsplanen	35
6. SJÄLVSKATTNING	37
Självskattning ur student- och verksamhetsperspektiv	40
7. MÅL- OCH UTVECKLINGSPLANEN	48
Verksamhetsexempel	58
8. LÄRPLATTOR I FÖRSKOLAN	75
Digitala utvecklingssamtal	77
9. ATT SÄTTA MÅL	78
10. ATT BYGGA UPP EN ANALYS	84
KÄLLOR OCH LITTERATUR	93
Referenslista	93
Litteratur vi har inspirerats av	95
BILAGOR	99
Digitala verktyg	99
Utvecklingssamtal	103
Mallar	106

Systematiskt kvalitetsarbete i förskolan

Varje förskola ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Genom att planera, följa upp och utveckla verksamheten utifrån läroplan och styrdokument skapas rätt förutsättningar för barns lärande och utveckling samt för en likvärdig utbildning.

I den här boken berättar författarna om en modell för hur man kan arbeta med systematiskt kvalitetsarbete. De visar hur du kan planera, genomföra, utvärdera och analysera förskolans grundverksamhet och utvecklingsområden. De ger också konkreta tips på verktyg och processer som underlättar detta viktiga arbete.

Författarna kopplar teori till praktiska exempel och boken fungerar därför som en praktisk handbok för dig som vill skapa ett systematiskt kvalitetsarbete med barns lärande i fokus.

Anja Mistrén är biträdande förskolechef och Anne-Lie Armerö är förskollärare. Tillsammans har de arbetat fram en struktur för det systematiska kvalitetsarbetet för kommunala förskolor i Linköpings södra skolområde.

Gothia Fortbildning gör användbara böcker, kurser och tidningar som kopplar ihop vetenskap med praktik. Vi ger dig kunskap, inspiration och verktyg. Besök oss på gothiafortbildning.se

gothiafortbildning.se

ISBN 978-91-8809-907-5

9 789188 099075

**KÄRNÄMNINGEN I
FÖRSKOLAN**

**NYCKLAR TILL
LIVSLÅNGT LÄRANDE**

**NATUR &
KULTUR**

Barbro Bruce & Bim Riddersporre

Innehåll

Förord av Dion Sommer 11

Förord av Ingegerd Tallberg Broman 15

I Inledning 18

Bokens syfte och upplägg 19

Barnsyn 23

Barn är aktiva och kompetenta 24

Kunskapssyn 25

Kunskaper förändras och erövrar genom att användas 27

II Förskolan – den första skolformen 30

Förskolans läroplan 30

EDUCARE-begreppet 34

Forskning om lärande i dagens förskola 37

Två pedagogiska huvudspår 38

Pojkar och flickor i förskolan 39

ALLA barn i förskolan 41

Förskolan i samhället 42

III Små barns utveckling och lärande 43

Känslomässig och social utveckling 43

Självutveckling genom samspel 45

Känslan av ett själv 47

Känslor kan delas – ibland 50

Tillit och trygghet 53

Mentalisering och samvarokompetens 54

Neurobiologisk, neuropsykologisk och kognitiv utveckling 56

Neurobiologi – hjärnan formas av användning 57

- Neuropsykologi – hjärnan styr hur vi beter oss 59
- Kognition – att tänka, förstå, lära och minnas 62
- Begreppsutveckling, språk och kommunikation 69
- Vår fantastiska språkförmåga 70
- Flera språk öppnar för fler perspektiv 71
- Språk under utveckling 73
- Samspel och dialog – ömsesidighet och turtagning 77
- Ordförrådet växer – att utforska och benämna världen 77
- Ord kombineras till satser – grammatisk utveckling 80
- Språklig medvetenhet – att leka med språket 81

IV Kärnämnen i förskolan 83

- Koherens – att förstå sammanhang och orientera sig 86
- Koncentration – att styra och hålla kvar uppmärksamhet 86
- Minne – att komma ihåg och uppleva förväntan 87
- Intersubjektivitet – att läsa av andra och vara tillsammans 88
- Självbild – att veta vem man är och vad man kan 89
- Kommunikation – att förstå och göra sig förstådd 91
- Exekutiva funktioner – att planera, organisera och utföra handlingar 93
- Mentalisering – att föreställa sig andras perspektiv och känslor 94
- Abstraktion – att symbolisera och bilda begrepp 96
- Generativt lärande – att lära sig lära och lösa problem 97

V Att arbeta med kärnämnen i förskolan 100

- Att stödja och utmana barns lärande 102
- Trygghet och utforskande 103
- Förskolestarten 104
- Tre berättelser om trygghet och utforskande 109
- Barns kompetens, perspektiv och inflytande 116
- Självbild och empati i relationernas mitt 121
- Lärande finns överallt och alltid 125
- Inlevelse och lyhörighet 125
- Rutiner, ramar och förutsägbarhet 132

- Lärande på barns initiativ – lekens betydelse 136
- Lärande i samspel och sammanhang 139
- Aktivt utforskande av den nära omgivningen 140
- Barn utmanar kunskapen – "critical learning" 141
- Planering för lärande 143
- Samlingen – ett försök att styra barns lärande 144
- Minneslekar – att motionera minnet 147
- Uppmärksamhets träning – koncentration och uthållighet 150
- Språk utvecklas i samspel och samtal 150
- Berättande – att organisera, bearbeta och dela tankar 153
- Lyssnande – den tysta språkutvecklingen 159
- Kommunikation är inte bara ord 160
- På uppräcksfärd bland språkljuden 161
- Skriftspråk – beständig kommunikation 164
- Språk och språkutveckling i lärandets tjänst 165
- Flera språk – flera perspektiv och möjligheter 170
- Leken som kärnämnenas växthus 171
- Några lekscener 177

VI Att leda och utveckla förskolan 182

- Ett historiskt perspektiv 182
- Vision, normer och förverkligande – en fallstudie 184
- Vad säger styrdokumenten? 190
- Leda samarbete 192
- Föräldrar och förskola i samverkan 196
- Vad handlar inflytandet om och hur upplevs det? 200
- Föräldraskap 201
- Chef och medarbetare med ansvar för utveckling 203
- Ett aktionslärande arbetssätt 204
- Kärnämnen, aktionslärande och dokumentation 207

Författarnas tack 209

Referenser 210

